

SEZONINIŲ TRUMPALAIKIO TURTO STRUKTŪROS SVYRAVIMŲ POVEIKIS ŽEMĖS ŪKIO ĮMONIŲ LIKVIDUMUI

Rita Bužinskienė

Šiaulių valstybinė kolegija / Higher Education Institution
ORCID id: orcid.org/0000-0002-8403-1642

Gabija Toropovaitė

Šiaulių valstybinė kolegija / Higher Education Institution

Anotacija

Straipsnyje analizuojamas trumpalaikio turto struktūros kintamumas žemės ūkio įmonėje, atsižvelgiant į sezoniškumo poveikį likvidumui. Šio sektoriaus veikla pasižymi sezoniniais svyravimais ir cikliškais biologinio turto pokyčiais, todėl trumpalaikio turto struktūra nuolat keičiasi. Tyrimo rezultatai atskleidė, kad sezoniškumas ir gamybos procesų svyravimai tiesiogiai veikia trumpalaikio turto pokyčius, o pinigų likučių augimas yra svarbus likvidumui užtikrinti. Rezultatai pabrėžia efektyvaus apyvartinio kapitalo valdymo ir tikslios apskaitos svarbą žemės ūkio įmonės finansinės būklės optimizavimui. Nustatyta, kad atsargų ir pinigų svyravimai yra pagrindiniai veiksniai, lemiantys įmonės finansinį stabilumą.

Pagrindiniai žodžiai: žemės ūkio apskaita, likvidumas, sezoniškumas, trumpalaikis turtas.

Ivadas

Temos aktualumas. Žemės ūkio sektorius yra viena iš svarbiausių ūkio šakų, jis reikšmingai prisideda prie šalies ekonomikos. Sėkminga žemės ūkio, kaip ir kitų rinkoje esančių įmonių, veikla yra neįmanoma be turto ir tinkamo jo valdymo. Žemės ūkio įmonėms yra būdingas sezoniškumas, dėl kurio kyla iššūkių, pavyzdžiui, kintančios žaliavų kainos, gamtiniai veiksniai, finansinių išteklių trūkumas. Iššūkiai didina bendrovių veiklos nestabilumą (Mashkour Alamry, 2019). Sezoniniai trumpalaikio turto struktūros svyravimai gali sukelti likvidumo stresą, ypač jei gautinos sumos ir atsargos kaupiasi, o pinigų srautai laikinai susilpnėja. Šie svyravimai atsiranda dėl ciklinio žemės ūkio gamybos pobūdžio, dėl kurio ištisus metus kinta atsargų, gautinų sumų ir pinigų kiekis (Yao ir Yan, 2025). Per didelis kapitalo užšaldymas atsargose kaupia gautinas sumas, o tai mažina įmonės turto pelningumą (Gołaś, 2020). Žemės ūkio įmonių turtas ir išipareigojimai svyruoja dėl ciklų, nuo to priklauso efektyvus turto ir kapitalo valdymas (Enqvist ir kt., 2014). Žemės ūkio įmonės patiria didesnę riziką nei kitos ekonomikos šakos. Ši rizika turi reikšmingų pasekmių šių įmonių pajamų generavimui ir paskolų grąžinimo galimybėms (Tarnóczy ir kt., 2011). Mažesnis likvidumas gali sumažinti kredito prieinamumą žemės ūkio paskolų gavėjams ir padidinti riziką bankams, kurie turi pasikliauti alternatyviais finansavimo šaltiniais, kad patenkintų paskolų paklausą (Cowley ir kt., 2025). Siekiant užtikrinti bendrovės likvidumą, gebėjimą prisitaikyti prie kintančių sąlygų ir užtikrinti veiklos tęstinumą, žemės ūkio bendrovėms būtina šį turtą valdyti efektyviai (Černius, 2019). Trumpalaikio turto analizė ir tinkamas apskaitos tvarkymas yra labai svarbūs bendrovėms, nes tinkamai tvarkoma trumpalaikio turto apskaita suteikia galimybę ne tik įvertinti turto apimtį ir vertę, bet ir užtikrina patikimos ir teisingos informacijos pateikimą tiek išoriniams vartotojams, tiek įmonių vadovams, kurie turi priimti tinkamus sprendimus, užtikrinančius efektyvų įmonės veiklos valdymą (Mackevičiaus, 2019). Žemės ūkio įmonių gebėjimas valdyti sezoninius pokyčius yra labai svarbus procesas, siekiant išlaikyti stabilią veiklą, sušvelninti svyravimų keliamą riziką ir užtikrinti finansinį stabilumą ištisus metus. Todėl didesnė verslo rizika lemia poreikį formuoti didesnius likvidumo rezervus, nes ūkininkai, siekdami sumažinti neapibrėžtumo poveikį, linkę taikyti atsargesnes finansų valdymo priemones ir kaupti daugiau trumpalaikių išteklių (Allahverdiyev ir kt., 2025).

Mokslinė problema. Siekiant išlikti konkurencingoje rinkoje būtina nuolat stebėti ir analizuoti vykdomą veiklą, labai svarbu tinkamai apskaityti turimą turtą, gaunamas pajamas, patiriamas išlaidas ir kapitalą. Nuosekliai atliekama trumpalaikio turto analizė padeda atskleisti šio turto naudojimo efektyvumą, nustatyti konkrečių veiksmų įtaką pelningumui, o tai padeda priimti pagrįstus turto valdymo sprendimus (Lumbantobing ir kt., 2022; Kalesnykas ir Katinienė, 2019; Jakštas ir Kazakevičius, 2018). Žemės ūkio įmonėse trumpalaikis turtas paprastai sudaro didžiausią viso turto dalį. Dėl stiprios priklausomybės nuo sezoniškumo ir

išorinių veiksnių (nepastovios žaliavų kainos, klimato svyravimai, rinkos neapibrėžtumas, ribotos finansavimo galimybės) šioms įmonėms kyla papildomų iššūkių efektyviai valdyti ir apskaityti trumpalaikį turtą (Zhang ir kt., 2023). Tai lemia ne tik objektyvūs veiklos svyravimai, bet ir nepakankamas dėmesys trumpalaikio turto analizei ir valdymo procesams. Mokslinėje literatūroje pabrėžiama būtinybė analizuoti trumpalaikio turto valdymą ir ieškoti jo tobulinimo metodų, nes dinamiškoje aplinkoje ir dėl įmonių individualių ypatumų negalima taikyti universalių sprendimų. Tai, kas veiksminga vienoje įmonėje, gali būti visiškai netinkama kitai (Cowley ir kt., 2025; Abdirakhimov ir kt., 2021; Gołaś, 2020; Tarnóczy ir kt., 2011). Dėl šių priežasčių žemės ūkio įmonės dažnai susiduria su trumpalaikio turto disbalansu: vienais laikotarpiais susikaupia per didelės atsargos, kitais – trūksta apyvartinių lėšų, o tai apsunkina finansinių srautų prognozavimą ir likvidumo kontrolę (Othuon ir kt., 2021).

Tyrimo problema: Kaip sezoniniai trumpalaikio turto struktūros svyravimai yra susiję su žemės ūkio įmonių likvidumu.

Tyrimo objektas. Žemės ūkio įmonių trumpalaikis turtas ir jo struktūros sezoniniai pokyčiai.

Tyrimo tikslas. Įvertinti sezoninių trumpalaikio turto struktūros svyravimų ir žemės ūkio įmonių likvidumo tarpusavio ryšius, atsižvelgiant į trumpalaikio turto apskaitos ypatumus.

Tyrimo uždaviniai.

1. Išnagrinėti trumpalaikio turto apskaitos ypatumus žemės ūkio įmonių kontekste.
2. Išanalizuoti žemės ūkio įmonės trumpalaikio turto sezoniškumo svyravimus ir jų sąsajas su likvidumo rodikliais.

Tyrimo metodai. Tyrimui naudojami finansinių ataskaitų duomenys, atliekama horizontalioji, vertikalioji ir santykinių likvidumo rodiklių bei koreliacinė analizė.

Trumpalaikio turto apskaitos ypatumai žemės ūkio įmonėse

Žemės ūkio gamybos procesų efektyvumas yra gana sudėtinga ir daugialypė sąvoka (Войтлева, 2019). Žemės ūkio veikla yra veikla, apimanti žemės ūkio produktų gamybą ir apdorojimą, savo pagamintų ir apdorotų žemės ūkio produktų perdirbimą, maisto produktų gamybą ir šių produktų realizavimą, taip pat paslaugų žemės ūkiui teikimą (LR žemės ūkio, maisto ūkio ir maisto plėtros įstatymas, 2002). Žemės ūkio bendrove laikoma gamybinei ir komercinei veiklai įsteigta įmonė, kurioje pajamos per ūkinius metus už žemės ūkio produkciją ir suteiktas paslaugas žemės ūkiui sudaro daugiau kaip 50 proc. visų realizavimo pajamų (LR žemės ūkio bendrovių įstatymas, 2001). Sėkminga žemės ūkio veikla neįmanoma be turto ir tinkamo jo valdymo. Siekiant išlaikyti likvidumą ir laiku vykdyti trumpalaikius įsipareigojimus, būtina išlaikyti pusiausvyrą tarp įvairių trumpalaikio turto komponentų, tinkamai juos valdyti (Černius 2022). Žemės ūkiu užsiimančių bendrovių trumpalaikio turto struktūra ir jos apskaita pasižymi tam tikromis ypatybėmis, nes turtas yra susijęs su sezoniniais svyravimais. Vienas svarbiausių trumpalaikio turto komponentų yra atsargos. Atsargos ir jų struktūra priklauso nuo įmonės vykdomos veiklos pobūdžio, tad apskaitos politikos pasirinkimas gali lemti skirtingą atsargų klasifikavimą. Žemės ūkio bendrovių, užsiimančių augalininkyste, atsargos apskaitomos 20 sąskaitų sistemoje (1 lentelė).

1 lentelė

Žemės ūkio bendrovių atsargų klasifikacija

Klasė	Sąskaitos numeris	Apibūdinimas
20	201	Žaliavos, medžiagos ir komplektavimo detalės
	2010	Pirktą sėklą
	2012	Trašos
	2014	Degalai ir tepalai
		
	202	Nebaigta produkcija ir vykdomi darbai
	2020	Augalininkystė
	2026	Gamybos aptarnavimas
	203	Produkcija
	2030	Žemės ūkio produkcija

	205	Biologinis turtas
	2051	Pasėliai
	208	Sumokėti avansai už atsargas ir paslaugas

Šaltinis: sudaryta autorių pagal pavyzdinį ūkio sąskaitų planą (2025).

201 sąskaitoje registruojami žaliavų ir medžiagų likučiai, jų įsigijimas, sunaudojimas ir nurašymas formuoja atsargų dalį trumpalaikio turto struktūroje. Žemės ūkio įmonėse dėl sezoniško gamybos ciklo šios sąskaitos likučiai pasižymi dideliais svyravimais, kurie lemia reikšmingus trumpalaikio turto struktūros pokyčius ir gali būti susiję su įmonės likvidumo rodiklių kitimu (Appuhami, 2008). Atsižvelgiant į tai, kad atsargos yra viena mažiausiai likvidžių trumpalaikio turto sudedamųjų dalių, jų sezoniškas didėjimas ar mažėjimas gali turėti nevienodą poveikį bendrajam, greitajam ir pinigų likvidumo koeficientams. Dėl šios priežasties atsargų apskaita tampa svarbiu veiksniu vertinant sezoninių trumpalaikio turto struktūros svyravimų sąsają su žemės ūkio įmonių likvidumu (2 lentelė) ¹.

2 lentelė

Žaliavų sunaudojimas ir išlaidų priskyrimas pasėlių savikainai

Ūkinės operacijos turinys	Sąskaitų korespondencija	Sąskaitos pavadinimas
Registruojant augalų sėjai sunaudotas savos gamybos sėklas:	D 2020 K 2030	Augalininkystė Žemės ūkio produkcija
Registruojant augalų sėjai sunaudotas pirktas medžiagas (kuras / trąša):	D 2020 K 2014/2012	Augalininkystė Degalai ir tepalai / Trąšos
Registruojant samdomiems darbuotojams apskaičiuotą darbo užmokestį ir mokamas socialinio draudimo įmokas:	D 2020 K 4480 K 4482	Augalininkystė Mokėtinas darbo užmokestis Mokėtinis socialinio draudimo įmokos
Registruojant augalų sėjai patirtų išlaidų priskyrimą auginamų augalų pasėliams:	D 2051 K 2020	Pasėliai Augalininkystė

Šaltinis: Ūkininkų ir gyventojų, kurie neįregistravę ūkininko ūkio verčiasi individualia žemės ūkio veikla, veiklos finansinės apskaitos, tvarkomos darant dvejetainį įrašą, tvarkos aprašas (2025).

Sudygus pasėliams, sąskaitoje 2020 *Augalininkystė* sukauptos tiesioginės ir netiesioginės gamybos išlaidos yra priskiriamos auginamų kultūrų savikainai ir perkeliamos į biologinio turto sąskaitą 20510 *pasėliai*, atitinkamai pagal auginamas kultūras. Šis apskaitos procesas parodo, kaip sezoninių ūkinės veiklos ciklą metu didelė trumpalaikio turto dalis pereina į ne tokią likvidžią formą – biologinį turtą. Nutraukus vegetacinius procesus (pvz., nukūlus javus) ir užpajamavus ataskaitiniais metais užaugintą žemės ūkio produkciją, ji gali būti vertinama dviem būdais: tikrąja verte, atėmus pardavimo išlaidas, arba pasigaminimo savikaina. Vertinimo būdą pasirenka pati įmonė. Kai iš ūkio valdomo biologinio turto gauta augalininkystės produkcija įvertinama tikrąja verte, atėmus pardavimo išlaidas, ši vertė nustatoma pirminio pripažinimo metu ir vėliau šis įvertinimas nekeičiamas. Metų pabaigoje palyginus faktines augalininkystės produkcijos išauginimo išlaidas, nustatytas pagal sąskaitos 20510 *Pasėliai* debetą, su užpajamuotos produkcijos tikrąja verte, užregistruota 20510 *Pasėliai* sąskaitos kredite, gautas skirtumas priskiriamas ataskaitinio laikotarpio pajamoms ar sąnaudoms, o tai lemia trumpalaikio turto struktūros svyravimus ir gali turėti įtakos likvidumo rodikliams (Githiga ir Maimba, 2023). Jeigu biologinio turto ar žemės ūkio produkcijos tikrosios vertės patikimai nustatyti neįmanoma (nėra aktyvios rinkos, nėra informacijos apie paskutinio sandorio kainą ir pan.), šį turtą galima įvertinti pasigaminimo savikaina (17-asis VAS „Biologinis turtas“ metodinės rekomendacijos, 2016). Operacijų, susijusių su 2051 sąskaita, registravimas apskaitoje pateikiamas 3 lentelėje. Šioje sąskaitoje kaupiamos išlaidos atspindi trumpalaikio biologinio turto formavimąsi, kuris pasižymi ribotu likvidumu, todėl gali reikšmingai keisti trumpalaikio turto struktūrą (Githiga ir Maimba, 2023).

¹ Teorinėje dalyje nebus analizuojamos kitos su trumpalaikiu turtu susijusios ūkinės operacijos ir jų apskaita - dėmesys bus skiriamas tik atsargų apskaitos analizei. Augalų sėjai sunaudotų medžiagų ir šių išlaidų priskyrimas auginamų augalų pasėliams bei jų registravimas apskaitoje, kai bendrovė taiko nuolat apskaitomų atsargų metodą.

3 lentelė

Trumpalaikio biologinio turto registravimas apskaitoje

Ūkinės operacijos turinys	Sąskaitų korespondencija	Sąskaitos pavadinimas
Registruojant augalų sėjai patirtų išlaidų priskyrimą auginamų augalų pasėliams:	D 2051 K 2020	Pasėliai Augalininkystė
Registruojant nuomos mokestį už iš fizinių asmenų nuomojamą žemę:	D 2051 K 4494	Pasėliai Kitos mokėtinos sumos
Ataskaitinio laikotarpio pabaigoje priskyrus dalį gamybos išlaidų:	D 2051 K 2026	Pasėliai Gamybos aptarnavimas
Ataskaitinio laikotarpio pabaigoje registruojant augalininkystės produkcijos tikrąją vertę, atėmus pardavimo išlaidas ir faktinės pasigaminimo savikainos teigiamą skirtumą:	D 2051 K 51	Pasėliai Pajamos dėl biologinio turto ir žemės ūkio produkcijos įkainojimo tikrąja verte
Registruojant panaudotą dotacijos dalį, skirtą patirtoms pajamoms kompensuoti:	D 402 K 2051	Su pajamomis susijusios dotacijos Pasėliai
Užpajamavus augalininkystės produkciją tikrąja verte arba nustatyta faktine savikaina:	D 2030 K 2051	Žemės ūkio produkcija Pasėliai
Ataskaitinio laikotarpio pabaigoje registruojant augalininkystės produkcijos tikrąją vertę, atėmus pardavimo išlaidas ir faktinės pasigaminimo savikainos skirtumą:	D 2051 K 61	Pasėliai Sąnaudos dėl biologinio turto ir žemės ūkio produkcijos įkainojimo tikrąja verte
Registruojant pasėlių likučių sumažėjimą ataskaitinio laikotarpio pabaigoje:	D 6013 K 2051	Atsargų sumažėjimas Pasėliai

Šaltinis: Ūkininkų ir gyventojų, kurie neįregistravę ūkininko ūkio verčiasi individualia žemės ūkio veikla, veiklos finansinės apskaitos, tvarkomos darant dvejybinių įrašų, tvarkos aprašas (2025); 17-asis VAS „Biologinis turtas“ (2016).

Pagaminta žemės ūkio produkcija, gauta iš valdomo biologinio turto, apskaitoma sąskaitoje 2030 *Žemės ūkio produkcija*, sudaro reikšmingą atsargų dalį trumpalaikiame turte po derliaus nuėmimo. Tokie sezoniški derliaus ciklai gali lemti laikiną likvidumo rodiklių pablogėjimą, kol produkcija nėra realizuojama (Chasha ir kt., 2024). Šios sąskaitos debete registruojami savos gamybos produkcijos likučiai ir per ataskaitinį laikotarpį pagaminta produkcija, kredite registruojami produkcijos nurašymo atvejai (4 lentelė).

4 lentelė

Žemės ūkio produkcijos, susijusios su 2030 sąskaita, registravimas apskaitoje

Ūkinės operacijos turinys	Sąskaitų korespondencija	Sąskaitos pavadinimas
Registruojant pirkėjų grąžintą produkciją:	D 2030 K 600	Žemės ūkio produkcija Parduotų prekių savikaina
Parduodant ūkio pagrindinės veiklos produkciją:	D 600 K 2030	Parduotų prekių savikaina Žemės ūkio produkcija
Nurašant ūkio reikmėms sunaudotą produkciją:	D 2020 K 2030	Augalininkystė Žemės ūkio produkcija
Registruojant produkcijos nuostolius (nudžiūvimas, sugedimas ir kt.):	D 63 K 2030	Bendrosios ūkio sąnaudos Žemės ūkio produkcija
Registruojant produkcijos likučių sumažėjimą ataskaitinio laikotarpio pabaigoje:	D 6013 K 2030	Atsargų sumažėjimas Žemės ūkio produkcija

Šaltinis: Ūkininkų ir gyventojų, kurie neįregistravę ūkininko ūkio verčiasi individualia žemės ūkio veikla, veiklos finansinės apskaitos, tvarkomos darant dvejybinių įrašų, tvarkos aprašas (2025).

Žemės ūkio bendrovė taikydama periodiškai apskaitomų atsargų metodą, apskaitoje registruoja tik atsargų, biologinio turto pirkimo ir pardavimo pajamų operacijas (5 lentelė). Visi turto pirkimai yra iškart pripažįstami sąnaudomis. Laikotarpio pabaigoje likučiai yra nustatomi atliekant inventurizaciją pagal gautus rezultatus. Taikant periodiškai apskaitomų atsargų metodą, negaunama tikslios informacijos apie parduotų prekių savikainą, nes atsargos gali mažėti dėl natūralių nuostolių ar piktnaudžiavimo, o ši informacija nėra kaupiama, todėl kyla sunkumų atliekant atsargų kontrolę (Česnauskė, 2018, Seselskytė ir Budrienė 2022). Dėl šios

priežasties trumpalaikio turto struktūros analizė gali būti ne tokia tiksli, o tai riboja galimybes laiku identifikuoti likvidumo rizikas (Raheman ir Nasr, 2007).

5 lentelė

Periodiškai apskaitomų atsargų būdo taikymas apskaitoje

Ūkinės operacijos turinys	Sąskaitų korespondencija	Sąskaitos pavadinimas
Į skolą pirkto žaliavos ir medžiagos:	D 6012 D 2441 K 443	Įsigytų prekių savikaina Gautinas PVM Skolos tiekėjams
Pirkėjui į skolą parduota produkcija:	D 2410 K 500 K 4492	Pirkėjų skolos Pardavimo pajamos Mokėtinas PVM
Ataskaitinio laikotarpio pabaigoje uždaroama atsargų pirkimo sąskaita:	D 6010 K 6012	Parduotų prekių savikaina Įsigytų prekių savikaina
Atlikus inventurizaciją produkcijos likutis ataskaitinio laikotarpio pabaigoje:	D 2030 K 6010	Žemės ūkio produkcija Parduotų prekių savikaina

Šaltinis: Kalčinskas, G. ir Kalčinskaitė-Klimaitienė, R. (2022); Ūkininkų ir gyventojų, kurie neįregistravę ūkininko ūkio verčiasi individualia žemės ūkio veikla, veiklos finansinės apskaitos, tvarkomos darant dvejybinių įrašų, tvarkos aprašas (2025).

Gautinos sumos ryšys su likvidumu priklauso nuo debitorinių atsiskaitymo drausmės. Debitorinių skolų valdymo efektyvumas yra esminis veiksnys, lemiantis likvidumo rodiklius. Sezoninėje žemės ūkio veikloje gautinų sumų padidėjimas ne visada reiškia realų likvidumo pagerėjimą, todėl jų santykis su kitais trumpalaikio turto elementais yra reikšmingas analizuojant likvidumo rodiklius (Lazaridis ir Tryfonidis, 2006). Per vienus metus gautinas sumas apibrėžia kaip trumpalaikį turtą, kuris apima pirkėjų, įmonių grupės įmonių, asocijuotųjų įmonių skolas ir kitas gautinas sumas (6 lentelė).

6 lentelė

Per vienus metus gautinų sumų klasifikacija

Klasė	Sąskaitos numeris	Apibūdinimas
24	241	Pirkėjų skolos
	244	Kitos gautinos sumos
	2440	Suteiktos paskolos
	2441	Gautinas pridėtinės vertės mokestis
	2446	Kitos gautinos skolos
	249	Abejotinos skolos (-)
	2490	Abejotinos pirkėjų skolos (-)
	2491	Kitos abejotinos skolos (-)

Šaltinis: sudaryta autorių pagal pavyzdinį ūkio sąskaitų planą (2025).

Per vienus metus gautinų sumų dalyje yra apskaitomos pirkėjų skolos, abejotinos skolos ir kitos gautinos sumos, kurių grąžinimo terminas ne ilgesnis kaip 12 mėn. Pirkėjų skoloms priskiriamos tos gautinos sumos, kurios susidaro atliekant įmonės tipinei veiklai priskirtas operacijas, t. y. produkcijos, biologinio turto ar paslaugų pardavimas į skolą, šio pobūdžio skolos dar vadinamos debitorinėmis arba trumpalaikėmis trečiųjų asmenų skolomis. Šis turtas turi būti ypač stebimas ir kontroliuojamas, kadangi šio turto materializavimas priklauso nuo skolininkų noro perduoti jį įmonei (Kalčinskas ir Kalčinskaitė-Klimaitienė, 2022).

Pinigai ir pinigų ekvivalentai laikomi likvidžiausia trumpalaikio turto forma, todėl jų santykis su atsargomis ir biologiniu turtu yra vienas svarbiausių veiksnių, lemiančių įmonės likvidumo rodiklius. Pinigų kiekis ir jų valdymas yra itin svarbūs, nes šių lėšų trūkumas gali riboti įmonės gebėjimą vykdyti trumpalaikius įsipareigojimus (Situmorang ir kt., 2023). Be to, tai užtikrina bendrovės finansinį stabilumą. Todėl tinkamas pinigų valdymas gali sumažinti likvidumo problemų atsiradimo riziką (Jakštas ir Kazakevičius, 2018). Pinigams ir pinigų ekvivalentams yra skiriama 27 klasė (7 lentelė).

Pinigų ir pinigų ekvivalentų klasifikacija

Klasė	Sąskaita	Pavadinimas
27	271	Sąskaitos bankuose
	272	Kasa
	273	Pinigai kelyje
	274	Pinigų ekvivalentai
	279	Išaldytos lėšos (-)

Šaltinis: sudaryta autorių pagal pavyzdinį ūkio sąskaitų planą (2025).

Pinigai, kuriais įmonė gali realiai disponuoti, apskaitomi 271 ir 272 sąskaitose, tai pinigai banko sąskaitose ir kasoje. Šiose sąskaitose laikomi pinigai gali būti įvairių valiutų, todėl kiekvienai valiutai apskaityti turi būti atidaryta atskira subsąskaita.

Ankstesni tyrimai rodo, kad žemės ūkio įmonėse dėl sezoniško gamybos ciklo trumpalaikio turto struktūra reikšmingai kinta, o tai daro tiesioginį poveikį likvidumo rodikliams. Gitman ir Zutter (2015) teigia, kad pinigai yra likvidžiausias trumpalaikio turto komponentas ir turi didžiausią poveikį likvidumo rodikliams, ypač greitajam likvidumo koeficientui. Gautinos sumos pasižymi sąlyginiu likvidumu, o atsargos laikomos mažiausiai likvidžia trumpalaikio turto dalimi, todėl jų didėjimas gali pagerinti bendrąjį, bet nepagerinti greitojo likvidumo rodiklio. Atrill (2018) pabrėžia, kad didelis atsargų augimas nebūtinai pagerina trumpalaikį mokumą, ypač sezoniškai veikiančiose įmonėse, kur jų realizacija priklauso nuo gamybos ciklo ir rinkos sąlygų. Elad ir Herbohn (2011) nurodo, kad biologinis turtas formaliai priskiriamas trumpalaikiam turtui, tačiau yra mažai likvidus dėl sezoniškumo ir rinkos kainų nebuvimo. Šio turto padidėjimas sezono metu dažnai lemia pinigų likučių sumažėjimą ir greitojo likvidumo koeficiento pablogėjimą. Tsiouni ir kt., (2022) atskleidė, kad likvidumo, efektyvumo ir pelningumo rodikliai yra svarbūs norint suprasti, kaip įvairaus dydžio įmonės veikia konkurencinėje aplinkoje. Įmonės su aukštesniu likvidumu greičiau padengia trumpalaikes skolas ir išlaiko didesnę pelningumą, tačiau per didelis likvidumas gali sumažinti grąžą dėl mažo turto efektyvumo (Bolek ir kt., 2021).

Apžvelgti trumpalaikio turto apskaitos ypatumai ir ankstesni autorių atlikti tyrimai rodo, kad įmonių apskaitos sprendimai kartu su sezonišku gamybos ciklu lemia reikšmingus trumpalaikio turto struktūros svyravimus. Šie svyravimai atsispindi atsargų, gautinų sumų ir pinigų likučiuose skirtingais metų laikotarpiais, todėl sudaro pagrindą analizuoti jų ryšius su likvidumo rodikliais. Sezoninio metu atsargų ir biologinio turto padidėjimas gali laikinai sumažinti pinigų likvidumą ir greitąjį likvidumo koeficientą, todėl supratimas apie trumpalaikio turto struktūrą yra esminis vertinant įmonių finansinį stabilumą.

Tyrimo metodika

Tyrimė pasirinkti nagrinėti žemės ūkio įmonės, užsiimančios ekologine žemdirbyste, apskaitos duomenys. Analizuojama įmonė dirba pagal ekologinio ūkio programą, diegia naują ūkininkavimo metodą – beariminę žemdirbystę. Tai toks augalų auginimo būdas, kuriame nenaudojamas plūgas ir yra minimaliai dirbama dirva. Šis ūkininkavimo metodas taupo energetinius resursus, didina derlingumą, mažina piktžolių augimą, todėl mažina pesticidų naudojimą, paspartina žemės dirbimą, o tai mažina gamybos kaštus ir yra draugiška aplinkai. Tyrimo laikotarpis apima 2022–2024 metus.

Atliekant trumpalaikio turto analizę buvo pasitelkiami horizontalios ir vertikalios analizės metodai, santykiniai likvidumo rodikliai. Šie analizės metodai suteikia svarbių įžvalgų apie įmonės gebėjimą efektyviai naudoti turimą turtą Horizontalioji analizė pateikia rodiklių pokyčius laiko atžvilgiu tiek absoliučiaisiais, tiek procentiniais dydžiais (Lumbantobing ir kt. 2022). Šios analizės esmė yra laikotarpio duomenų tarpusavio palyginimas. Tai įrankis, padedantis matyti pasirinktų rodiklių kitimo tendencijas per pasirinktus laikotarpius. Taikant vertikalią analizę kiekvienas rodiklis lyginamas su bendru baziniu tos ataskaitos rodikliu, kuris parodo lyginamo rodiklio dalį bendrojo rodiklio atžvilgiu, o bendrasis rodiklis yra visų lyginamų rodiklių dalių visuma arba bendra jų struktūra (Jakštas ir Kazakevičius, 2018). Taip atskleidžiama tiriamų rodiklių struktūra bendroje masėje ir nustatomas santykinis kiekvieno

finansinės ataskaitos elemento dydis, siekiant suteikti palyginamą informaciją finansinių ataskaitų vartotojams (Khudir ir Ali, 2019). Horizontalios ir vertikalios analizės rodiklių skaičiavimo formulės pateiktos 8 lentelėje.

8 lentelė

Horizontalios ir vertikalios analizės skaičiavimo formulės

Rodiklis	Formulė
Horizontali analizė	(ataskaitinio rodiklio reikšmė – praėjusio laikotarpio rodiklio reikšmė) / praėjusio laikotarpio reikšmė
Vertikali analizė	Konkreto rodiklio reikšmė / palyginimo bazė* 100

Šaltinis: Černius (2022).

Šie analizės metodai vartotojams suteikia vertingos informacijos, padedančios priimti strateginius verslo sprendimus dėl trumpalaikio turto įsigijimo ir jo naudojimo veiksmingumo.

Santykiniai likvidumo rodikliai dažnai naudojami įmonių finansinei būklei analizuoti, ryšiui tarp trumpalaikio turto ir trumpalaikių įsipareigojimų struktūros komponentų atskleisti (Brigham, Ehrhardt, 2016; Ross ir kt., 2019).

$$\text{Bendrasis likvidumo koeficientas} = \frac{\text{Trumpalaikis turtas}}{\text{Trumpalaikiai įsipareigojimai}}$$

Rodiklis parodo, kiek įmonė turi trumpalaikio turto trumpalaikiams įsipareigojimams padengti. Optimalus intervalas dažnai laikomas 1,5–2.

$$\text{Greitasis likvidumo koeficientas} = \frac{\text{Trumpalaikis turtas} - \text{Atsargos}}{\text{Trumpalaikiai įsipareigojimai}}$$

Rodiklis parodo, ar įmonė gali padengti trumpalaikius įsipareigojimus be atsargų. Šio rodiklio reikšmė neturėtų būti mažesnė nei 1.

$$\text{Grynasis pinigų likvidumo koeficientas} = \frac{\text{Pinigai ir jų ekvivalentai}}{\text{Trumpalaikiai įsipareigojimai}}$$

Rodiklis parodo, kiek trumpalaikių įsipareigojimų gali būti padengta tik pinigais ir pinigų ekvivalentais. Šio rodiklio optimalus intervalas yra 0,5–1.

$$\text{Apyvartinis kapitalas} = \text{Trumpalaikis turtas} - \text{trumpalaikiai įsipareigojimai}$$

Teigiamas apyvartinio kapitalo rodiklis rodo gebėjimą vykdyti kasdienes finansines operacijas.

Nustatant ryšį tarp kiekvieno trumpalaikio turto komponento ir įmonės likvidumo rodiklių buvo taikoma koreliacinė analizė. Koreliacijos koeficientas apskaičiuojamas kaip statistinis matas, parodantis dviejų kintamųjų tarpusavio ryšio stiprumą ir kryptį. Skaičiavimams naudojamas Pirsono koreliacijos koeficientas r , kuris apskaičiuojamas pagal formulę (Gujarati ir Porter, 2009):

$$r = \text{cov}(X, Y) / (\sigma_x \cdot \sigma_y)$$

kur:

$\text{cov}(X, Y)$ – kintamųjų X ir Y kovariacija,

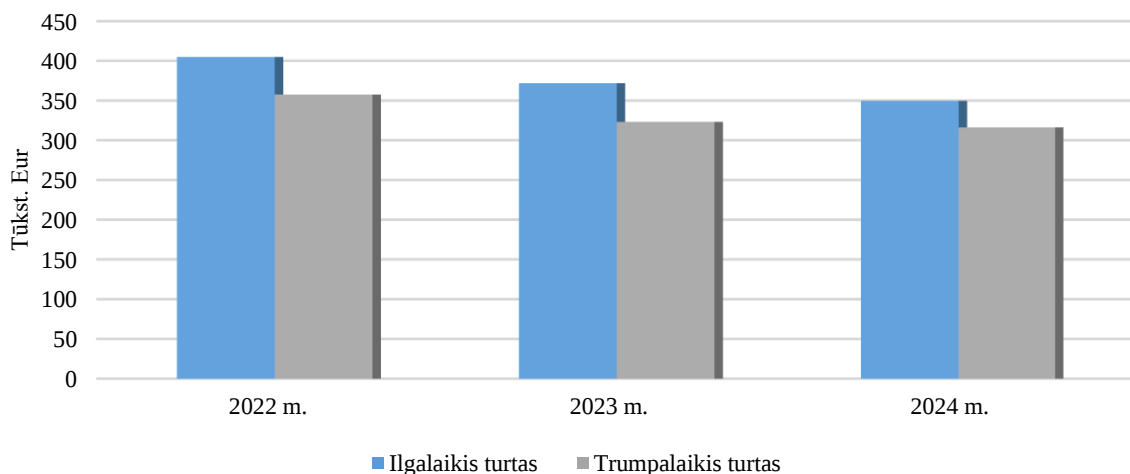
σ_x, σ_y – atitinkamai X ir Y standartiniai nuokrypiai.

Gautas koreliacijos koeficientas (r) leidžia įvertinti, ar tarp trumpalaikio turto elementų (atsargos, gautinos sumos, pinigai) ir likvidumo rodiklių egzistuoja teigiamas arba neigiamas ryšys, ir ar jis yra statistiškai reikšmingas. Koreliacinė analizė naudojama kaip pirminis ryšių identifikavimo etapas, pagrindžiantis tolimesnius priežastinius tyrimus ir leidžiantis

ekonomiškai pagrįsti, kurie trumpalaikio turto komponentai turi didžiausią įtaką likvidumui (Appuhami, 2008; Situmorang et al., 2023).

Tyrimo rezultatai

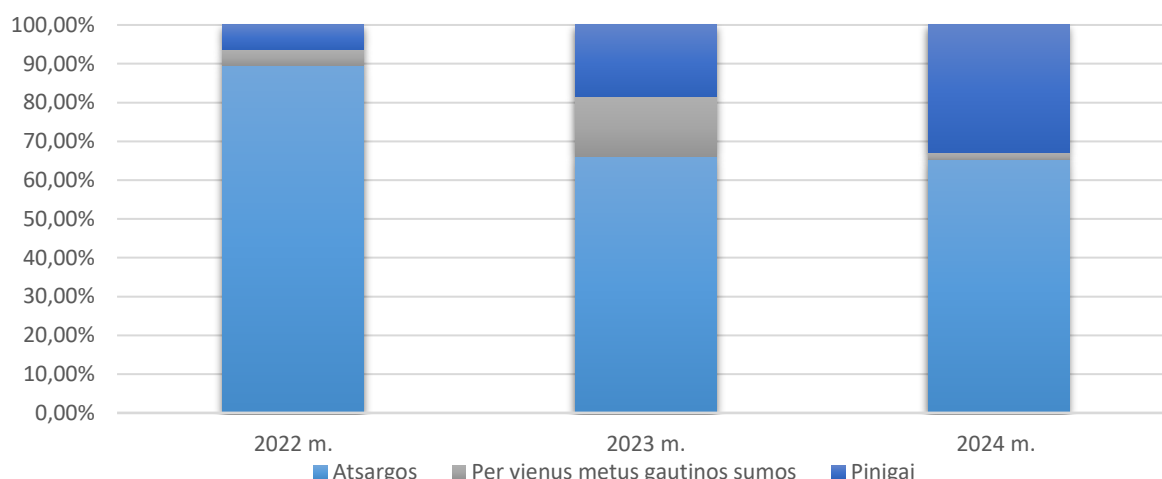
Pastebima, kad analizuojamu laikotarpiu įmonės trumpalaikio turto procentinė dalis visame bendrovės turte keičiasi nežymiai (išsamiau žr. 1 paveikslą).

1 pav. Ilgalaikio ir trumpalaikio turto dinamika, tūkst. Eur

Trumpalaikis turtas sudaro kiek mažiau nei pusę įmonės turto ir analizuojamu laikotarpiu procentinė jo dalis keičiasi nežymiai. Įmonės trumpalaikis turtas 2022 m. siekė 357,6 tūkst. Eur ir kiekvienais metais turėjo tendenciją mažėti. Palyginus 2023 m. su 2022 m. trumpalaikis turtas sumažėjo 9,61 proc., tačiau tai didelės įtakos trumpalaikio turto struktūrai neturėjo, kadangi bendrovės ilgalaikis turtas taip pat turėjo mažėjimo tendenciją. Palyginus 2024 m. su 2023 m. trumpalaikis turtas sumažėjo 2,15 proc., tačiau bendrovės turto struktūroje sudarė 47,49 proc. viso turto, tai yra 0,99 proc. daugiau negu 2023 m. To priežastis yra ilgalaikio turto mažėjimas didesniu tempu negu įmonės trumpalaikis turtas.

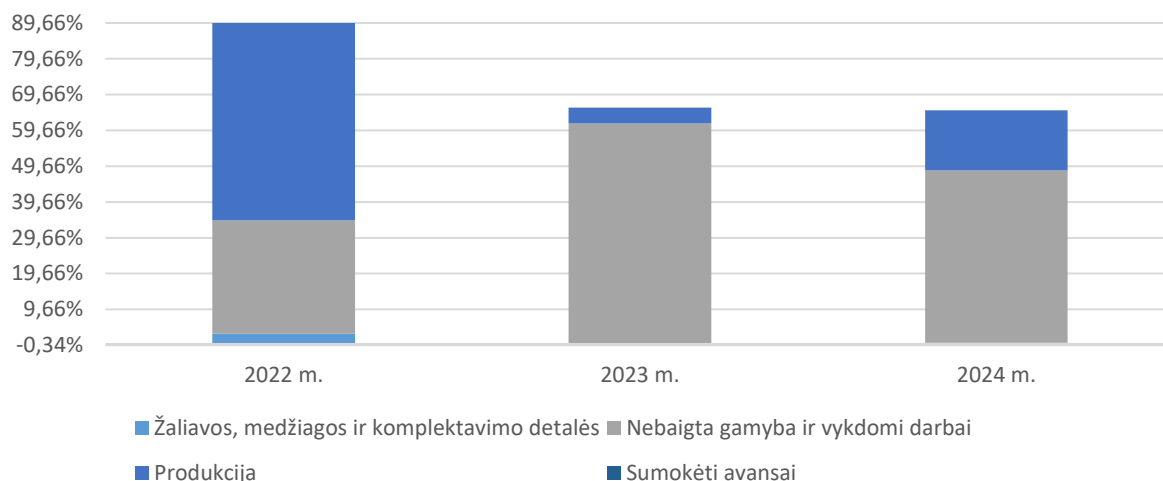
Žemės ūkio įmonė turi tris aktyvias trumpalaikio turto grupes. Kadangi įmonė užsiima gamybine veikla, tad atsargų grupė užima didžiausią trumpalaikio turto dalį (2 paveikslas).

2 pav. Trumpalaikio turto struktūros analizė, proc.

2022 m. atsargos sudarė 89,66 proc. trumpalaikio turto, tačiau nustatyta, kad analizuojamu laikotarpiu turėjo tendenciją mažėti. Lyginant 2023 m. su 2022 m. atsargų lyginamasis svoris trumpalaikiame turte sumažėjo 23,7 proc. punktais, o 2024 m. lyginant su 2023 m. fiksuojamas nežymus sumažėjimo pokytis. Per vienus metus gautinos sumos trumpalaikio turto struktūroje

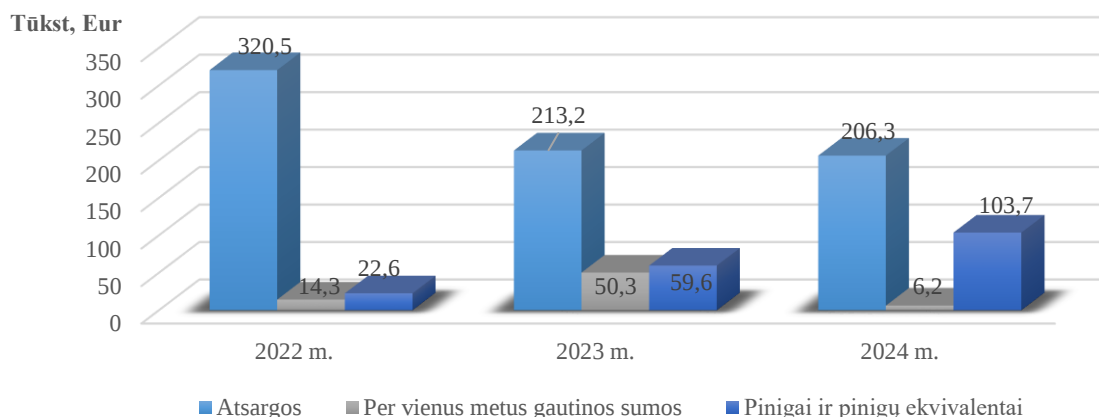
analizuojamu laikotarpiu kito nepastoviai, 2023 m., palyginti su 2022 m., jų vertė išaugo ir sudarė daugiau kaip 15 proc. trumpalaikio turto, tai yra daugiausia per visą analizuojamą laikotarpį, o palyginti su 2024 m. gautinų sumų elemento dydis trumpalaikiame turte sumažėjo iki beveik 2 proc. Trumpalaikio turto struktūros pokyčiams 2022–2024 m. laikotarpiu taip pat turėjo įtakos pinigai ir pinigų ekvivalentai, kadangi kiekvienais metais jų lyginamasis svoris trumpalaikiame turte didėjo, nuo 6,33 proc. (2022 m.) iki 32,80 proc. (2024 m.). Atlikta trumpalaikio turto komponentų dinamikos analizė, nustatyti reikšmingi pokyčiai tarp visų aktyvių trumpalaikio turto elementų (žr. 3 paveikslą).

3 pav. Trumpalaikio turto komponentų dinamika, tūkst. Eur

Atsargų vertė per trejus metus sumažėjo apie 35,7 proc. Didžiausias pokytis fiksuotas 2023 m., kai atsargos sumažėjo beveik trečdaliu, tai turėjo įtakos ir atsargų procentinės dalies trumpalaikio turto struktūroje sumažėjimui. 2024 m., palyginti su 2023 m., taip pat fiksuotas atsargų vertės mažėjimas, tačiau nežymus. Per vienus metus gautinų sumų straipsnio duomenys analizuojamu laikotarpiu atspindėjo nepastovius svyravimus. 2023 m., palyginti su 2022 m., gautinų sumų vertė išaugo beveik 3,5 karto, todėl trumpalaikio turto struktūroje sudarė daugiau kaip 15 proc. Per vienus metus gautinų sumų straipsnio kitos gautinos sumos kiekvienais metais turėjo tendenciją mažėti, o dėl pirkėjui susidariusių nepalankių aplinkybių 2023 m. padidėjo iki 43,8 tūkst. Eur. Tačiau lyginant 2024 m. su 2023 m. per vienus metus gautinos sumos sumažėjo 87,6 proc., tai turėjo įtakos pirkėjo skolų sumažėjimui daugiau kaip 94 proc., taip pat gautinų sumų sumažėjimui 41,4 proc. Analizės rezultatai parodė, kad tokius didelius svyravimo pokyčius lėmė pirkėjo skolų augimas metų pabaigoje, o tai galėjo sukelti įmonės finansinį nestabilumą ir sumažėjusi likvidumą. Analizuojamu laikotarpiu pinigų likučiai metų pabaigoje turėjo tendenciją didėti, padidėjimas yra 4,5 karto. Didžiausias šuolis buvo pastebėtas 2024 m., kai pinigų likutis metų pabaigoje siekė 73 proc. daugiau nei 2023 m. Tokį pokytį lėmė išmoka iš NMA prieš pat metų pabaigą. Ji siekė 97 tūkst. Eur.

Siekiant išsiaiškinti atsargų mažėjimo tendenciją lėmusius veiksnus, buvo atlikta smulkesnė atsargų vertikalė ir horizontali analizė. Analizuojamu laikotarpiu reikšmingais pokyčiais išsiskyrė ir didelę įtaką atsargų struktūros kitimui turėjo nebaigta gamyba ir vykdomi darbai (4 paveikslas). Analizuojant pateiktus duomenis matyti, kad produkcija 2022 m. turėjo didžiausią lyginamąjį svorį trumpalaikiame turte, sudarė 55,1 proc. viso trumpalaikio turto, tačiau lyginant su 2023 m. šis rodiklis krito iki 4,29 proc., o 2024 m. padidėjo iki 16,7 proc. Tai rodo, kad 2022 m. įmonė turėjo labai daug neparduotos produkcijos likučių dėl nepalankios rinkos kainos. Nebaigta gamyba ir vykdomi darbai 2022 m. sudarė 31,7 proc., o 2023 m. – 61,6 proc. trumpalaikio turto. Šis svyravimo pokytis susidarė dėl 2022 m. pagrindinės sėjos perkėlimo į 2023 m. pavasarį.

4 pav. Atsargų struktūros analizė, proc.

Todėl 2023 m. rudenį nuėmus derlių buvo atliekami žemės ūkio darbai ir pasėtas didesnis plotas žieminių kultūrų, tai nulėmė išlaidų padidėjimą – nebaigtos gamybos vertę. 2024 m., palyginti su 2023 m., nebaigtos gamybos ir vykdomų darbų lyginamasis svoris sumažėjo iki 48,1 proc., tačiau vis tiek sudarė labai didelę ir reikšmingą dalį trumpalaikio turto. Mažiausią lyginamąjį svorį turėjo žaliavų, medžiagų ir komplektavimo detalių skiltis, sumokėti avansai. Šis svoris analizuojamu laikotarpiu neviršijo 0,4 proc., todėl reikšmingos įtakos bendrai struktūrai neturėjo. Augalininkystė užsiimančioms įmonėms nėra būdinga turėti didelių žaliavų kiekių, nes jos yra susijusios su biologiniu turtu, kuris laiko prasme kinta kokybiškai, todėl žaliavos sėjai yra perkamos prieš pat sėją. Tai būdinga ir analizuojamai įmonei, todėl 2023 m. ir 2024 m. įmonė didelio žaliavų kiekio neturėjo, pokyčiai analizuojamais metais nėra reikšmingi. Išskirtinis atvejis pastebimas 2022 metų pabaigoje, kai įmonės žaliavų vertė siekė beveik 3 proc. trumpalaikio turto. Toks duomenų pokytis yra susijęs su karu Ukrainoje ir spekuliacijomis dėl kuro pabrangimo, tad kaip apsaugą įmonė nusprendė įsigyti ir laikyti didesnį kiekį kuro.

Atlikta įmonės 2022–2024 m. santykinų likvidumo rodiklių analizė parodė reikšmingų pokyčių, atskleidžiančių trumpalaikio finansinio stabilumo dinamiką (žr. 9 lentelę).

9 lentelė

Santykinų likvidumo rodiklių analizė

Rodikliai	2022	2023	2024	2023-2022	2024-2023	2024-2022
Bendrasis likvidumo koeficientas	5,6	5,4	3,0	-0,2	-2,4	-2,6
Greitasis likvidumo koeficientas	0,6	1,8	1,1	1,3	-0,8	0,5
Grynasis pinigų likvidumo koeficientas	0,4	1,6	0,9	1,3	-0,7	0,6
Apyvartinis kapitalas	293 944	263 547	212 538	-30 397	-51 009	-81 406

Bendrasis likvidumo koeficientas per analizuojamą laikotarpį sumažėjo iki 3,0. Nors šis rodiklis vis dar viršija rekomenduojamą 1,5–2,0 ribą, reikšmingas kritimas (-2,6 punkto per trejus metus) rodo mažėjančią įmonės gebėjimą padengti trumpalaikius įsipareigojimus. Tai gali signalizuoti intensyvesnį trumpalaikio turto naudojimą arba mažėjančią jo kiekį. Grynasis likvidumo koeficientas analizės laikotarpiu iš pradžių reikšmingai pagerėjo, nuo 0,6 (2022 m.) iki 1,8 (2023 m.). Tai rodo, kad įmonė gerokai sumažino trumpalaikius įsipareigojimus arba padidino likvidesnę trumpalaikio turto dalį. Tačiau 2024 m. rodiklis sumažėjo iki 1,1, nors ir išlieka pakankamai lygus, tačiau rodo susilpnėjusį trumpalaikių finansų tvarumą (pokytis -0,8). Šio rodiklio augimas per trejus metus vis dar teigiamas (+0,5). Grynasis pinigų likvidumo

koeficientas iš esmės atkartoja grynojo likvidumo dinamiką. 2023 m. rodiklis šoktelėjo nuo 0,4 iki 1,6, tai rodo reikšmingą grynųjų pinigų ir jų ekvivalentų padidėjimą. Vis dėlto 2024 m. jis sumažėjo iki 0,9. Nors rodiklio vertė vis dar laikoma patenkinama, kritimas (-0,7 punkto) signalizuoja apie mažėjančią įmonės gebėjimą nedelsiant vykdyti išsipareigojimus tik piniginėmis lėšomis. Apyvartinis kapitalas nuosekliai mažėjo visais analizuojamais metais. Bendras pokytis per laikotarpį sudarė 81 406 Eur. Ši tendencija rodo mažėjančią įmonės finansinį rezervą, kuris gali būti nulemtas didėjančių trumpalaikių išsipareigojimų, mažėjančio trumpalaikio turto arba abiejų veiksnių derinio. Mažėjantis apyvartinis kapitalas yra vienas reikšmingiausių signalų, kad įmonės trumpalaikio finansavimo struktūra prastėja. Sezoninių trumpalaikio turto struktūros svyravimų įtaka įmonės likvidumui analizė atskleidžiama 10 lentelėje.

10 lentelė

Sezoninių trumpalaikio turto struktūros svyravimų įtaka įmonės likvidumui

	Atsargos	Pinigai	Trumpalaikis turtas	Trumpalaikiai išsipareigojimai	Bendras likvidumo koef.	Greitas likvidumo koef.	Grynasis pinigų likvidumo koef.	Apyvartinis kapitalas
Atsargos	1,0	-0,998	-0,955	-0,476	0,603	-0,978	-0,782	0,817
Pinigai	-0,998	1,0	-0,985	0,416	-0,548	0,990	0,822	-0,776
Trumpalaikis turtas	-0,955	-0,985	1,0	-0,564	0,682	-0,951	-0,713	0,872
Trumpalaikiai išsipareigojimai	-0,476	0,416	-0,564	1,0	-0,989	0,282	-0,177	-0,896
Bendras likvidumo koef.	0,603	-0,548	0,682	-0,989	1,0	-0,423	0,027	0,953
Greitas likvidumo koef.	-0,978	0,990	-0,951	0,282	-0,423	1,0	0,895	-0,679
Grynasis pinigų likvidumo koef.	-0,782	0,822	-0,713	-0,177	0,027	0,895	1,0	-0,279
Apyvartinis kapitalas	0,817	-0,776	0,872	-0,896	0,953	-0,679	-0,279	1,0

Koreliacinė analizė atskleidė ryškius tarpusavio ryšius tarp žemės ūkio įmonių trumpalaikio turto struktūros ir likvidumo rodiklių. Atsargos stipriai neigiamai koreliuoja su pinigais ($r = -0,998$) ir trumpalaikiu turtu ($r = -0,955$), o tai rodo, kad atsargų didėjimas mažina įmonių grynųjų pinigų likučius ir trumpalaikio turto likvidumą. Bendras likvidumas ir apyvartinis kapitalas yra stipriai teigiamai susiję ($r = 0,953$), trumpalaikiai išsipareigojimai neigiamai veikia šiuos rodiklius, mažindami finansinį stabilumą. Grynasis likvidumas ir pinigų likvidumas taip pat pasižymi stipria teigiama koreliacija ($r = 0,895$), vadinasi, pakankamas grynųjų pinigų kiekis palengvina trumpalaikių išsipareigojimų vykdymą. Rezultatai pabrėžia, kad trumpalaikio turto struktūros svyravimai, ypač sezoniški atsargų ir pinigų pokyčiai, turi tiesioginę įtaką įmonių likvidumui.

Išvados

Trumpalaikis turtas užtikrina žemės ūkio įmonių ūkinių ir komercinių procesų vykdymą ir susideda iš atsargų, per vienus metus gautinų sumų, pinigų ir pinigų ekvivalentų. Tiksliai šių aktyvų apskaita ir analizė leidžia stebėti turto struktūros pokyčius, identifikuoti neefektyvias veiklos sritis ir priimti pagrįstus finansinius sprendimus.

Analizuojant trumpalaikio turto pokyčius, pastebėta, kad per nagrinėjamą laikotarpį trumpalaikio turto suma turėjo mažėjimo tendenciją, o atsargos išliko didžiausia turto dalis. Atsargų struktūra kito dėl nebaigtos gamybos ir produkcijos pokyčių, tiesiogiai susijusių su sezoniskumu ir gamybos proceso svyravimais. Gautinos sumos taip pat keitėsi priklausomai nuo susidariusių skolų, o pinigų likučiai rodė bendrovės likvidumo augimą. Šie pokyčiai

atskleidžia trumpalaikio turto dinamiką, jo poveikį finansiniam stabilumui ir veiklos efektyvumui. Sezoniniai svyravimai atsargose, gautinose sumose ir pinigų likučiuose gali laikinai sumažinti likvidumą, paveikti gebėjimą laiku padengti trumpalaikius įsipareigojimus ir riboti veiklos planavimą. Tinkamas trumpalaikio turto valdymas padeda ne tik palaikyti finansinę pusiausvyrą, bet ir užtikrina efektyvų įmonės veiklos vykdymą sezoniškumo sąlygomis. Nors 2023 m. įmonė demonstravo stiprius likvidumo rodiklius, 2024 m. matomas pagrindinių likvidumo indeksų sumažėjimas rodo didėjančią spaudimą pinigų srautams ir mažėjančią likvidumo rezervą. Jei ši tendencija tęstųsi, įmonei gali tekti peržiūrėti apyvartinio kapitalo valdymo politiką, ypatingą dėmesį skirti atsargų, gautinų sumų ir piniginių lėšų planavimui. Koreliacinė analizė patvirtino, kad trumpalaikio turto struktūros pokyčiai, ypač atsargų ir pinigų svyravimai, tiesiogiai veikia įmonės likvidumą. Atsargos stipriai neigiamai koreliuoja su pinigais ir trumpalaikiu turtu, tuo tarpu bendrasis likvidumas ir apyvartinis kapitalas teigiamai susiję tarpusavyje. Trumpalaikiai įsipareigojimai mažina likvidumo rodiklius, o pakankamas grynųjų pinigų kiekis palengvina įsipareigojimų vykdymą.

Literatūra

- Abdirakhimov, B., Qudbiyev, N., Rasulova, S., ir Mamayusupova, N. (2021). *Current Assets and Their Role in Company Activity*. Journal of Marketing and Emerging Economics, Vol. 1, No. 7, 25–30.
- Allahverdiyev, E., Rao, X., Trujillo-Barrera, A. (2025). Farm liquidity and business risk from the risk balancing perspective: evidence from selected U.S. states. *J Econ Finan* 49, 710–732 <https://doi.org/10.1007/s12197-025-09722-0>
- Appuhami, B. A. R. (2008). The Association between Working Capital Management and Return on Assets: A Study of Sri Lankan Manufacturing Companies. *Management Accounting Research*, 19(1), 52–59.
- Atrill, P. (2018). *Financial Management for Decision Makers (5th ed.)*, p. 621. Pearson. <https://rowkish.wordpress.com/wp-content/uploads/2019/10/financial-management-for-decision-makers-5th-editi.pdf>
- Bolek, M., Pluskota, A., Wolski, R. (2021). Liquidity – Profitability Trade-Off on the Example of Companies Listed on Main and Alternative New Connect Markets on Warsaw Stock Exchange. *Journal of Finance and Financial Law*, 7–24. <https://doi.org/10.18778/2391-6478.S.2021.01>
- Brigham, E. F., & Ehrhardt, M. C. (2016). *Financial Management: Theory & Practice*. Cengage Learning.
- Chasha, F., Kavele, M., Kamau, G. (2024). Exploring the Relationship between Working Capital Management, Liquidity, and Financial Performance within the Context of Kenyan SME's. *African Journal of Commercial Studies*, 4, (2), 1-14. <http://dx.doi.org/10.59413/ajocs/v4.i2.4>
- Cowley C, Kreitman T, Kauffman N (2025), "Regional analysis of agricultural bank liquidity". *Agricultural Finance Review*, Vol. 85 No. 2 pp. 274–288, doi: <https://doi.org/10.1108/AFR-10-2023-0129>
- Černius, G. (2022). *Finansų valdymas II. Verslo finansų ir analizės pagrindai*. Vilnius: MRU
- Česnauskė, J. (2018). *Apskaitos pagrindai: Teorija ir praktika*. Kaunas
- Elad, C., Herbohn, K. (2011). *Implementing fair value accounting in the agricultural sector*. Institute of Chartered Accountants of Scotland, p. 155.
- Enqvist, J., Graham, M., Nikkinen, J. (2014). The impact of working capital management on firm profitability in different business cycles: Evidence from Finland. *Research in International Business and Finance*, 32, 36-49. <https://doi.org/10.1016/j.ribaf.2014.03.005>
- Githiga, L., Maimba, K. (2023). Working Capital Management and Financial Performance of Agricultural Firms Listed on Nairobi Securities Exchange, Kenya. *Journal of Finance and Accounting*, 7(1), 116–138. <https://doi.org/10.53819/81018102t4127>
- Gitman, L. J., Zutter, C. J. (2015). *Principles of managerial finance* (14th ed.). Pearson Education.
- Golaś, Z. (2020). Impact of working capital management on business profitability: Evidence from the Polish dairy industry. *Agricultural Economics*, 66(6), 278–285. doi: 10.17221/335/2019-AGRICECON
- Gujarati, D. N., Porter, D. C. (2009). *Basic Econometrics* (5th ed.), p.p. 1-946. https://www.cbpbu.ac.in/userfiles/file/2020/STUDY_MAT/ECO/1.pdf
- Yao, D., Yan, K. (2025). Can factoring business alleviate the seasonal impact on agricultural supply chain enterprises? *International Review of Financial Analysis*, 98, 103891. <https://doi.org/10.1016/j.irfa.2024.103891>
- Jakštas, E., Kazakevičius, A. (2018). *Verslo įmonių finansinių ataskaitų analizė*. Kaunas
- Kalčinskas, G. ir Kalčinskaitė-Klimaitienė, R. (2022). *Buhalterinė apskaita. Devintoji laida*. Vilnius.
- Kalesnykas, S. ir Katinienė, A. (2019). *Organizacijos veiksmų poveikis vadovavimo sėkmei. 22-oji Lietuvos jaunųjų mokslininkų konferencija „Mokslas – Lietuvos ateitis“: pranešimų tezės*. Vilnius: VGTU.
- Khudir, I. M. ir Ali, S. (2019). *An Empirical Study on Financial Statement Analysis of Myer Holdings and David Jones*. *International Journal of Advanced Science and Technology*, 28 (1), 189–202.

- Lazaridis, I., Tryfonidis, D. (2006). Relationship between Working Capital Management and Profitability of Listed Companies in the Athens Stock Exchange. *Journal of Financial Management and Analysis*, 19(1), 26–35.
- LR žemės ūkio bendrovių įstatymas. (2001). Prieiga internete: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/litTAD/TAIS.1213/zLwnkNmeCR>
- LR žemės ūkio ministerija. (2025). *Pavyzdinis ūkio sąskaitų planas*. Prieiga internete: <https://zum.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/zemes-ir-maisto-ukis/zemes-ukis/ukininku-ukiu-ir-gyventoju-vykdanciu-zemes-ukio-veikla-veiklos-finansine-apskaita/apskaita-tvarkoma-darant-dvejybini-irasa/pavyzdinis-ukio-saskaitu-planas-galioja-nuo-2025-01-01/>
- LR žemės ūkio ministerija. (2025). *Ūkininkų ir gyventojų, kurie neįregistravę ūkininko ūkio verčiasi individualia žemės ūkio veikla, veiklos finansinės apskaitos, tvarkomos darant dvejetainį įrašą, tvarkos aprašas*. Prieiga internete: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/litTAD/ce923c42c4ce11ecb69ea7b9ba9d787b>
- LR žemės ūkio, maisto ūkio ir maisto plėtros įstatymas. (2002). Prieiga internete: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/litTAD/TAIS.171174/PPMihwpozI>
- Lumbantobing, W. A., Marina, N. L., ir Muda, I. (2022). *Apply Horizontal Analysis and Vertical Analysis To Financial Statements Based On IFRS*. *International Journal of Mechanical Engineering*. Vol. 7, No. 1, 6791 – 6795
- Mackevičius, J. (2019). *3-A Apskaita, auditas, analizė*. Vilniaus universiteto leidykla
- Mashkour Alamry, S. J. (2019). *Accounting in English*. Iraq. Dar Al-Dhiya.
- Othuon, D. O., Gatimbu, K. K., Musafiri, C. M., Ngetich, F. K. (2021). Working capital management impacts on small-scale coffee wet mills' financial performance in eastern Kenya. *Heliyon*, 7(9), <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2021.e07887>
- Raheman, A. Nasr, M. (2007). Working Capital Management and Profitability: Case of Pakistani Firms. *International Review of Business Research Papers*, 3(1), 279–300.
- Ross, S. A., Westerfield, R. W., Jordan, B. D. (2019). *Fundamentals of Corporate Finance*. McGraw-Hill.
- Seselkyte, V. ir Budrienė, L. (2022). *Atsargų įvertinimas, dokumentavimas, registravimas ir apskaita*. Verslas, technologijos, biomedicina: inovacijų įžvalgos 2022: straipsnių rinkinys, (1), 344–353.
- Situmorang, H., Panjaitan, R., Ritonga, N. A., Lestari, H. S., Leon, F. M. (2023). *The effect of working capital management and family ownership on profitability and liquidity (study of family companies listed on the Indonesia Stock Exchange in 2018–2022)*. *Journal of Social Research*, 2(9), 3092-3097. ISSN 2827-9832.
- Tarnóczy, T.; Fenyves, V.; Bács, Z. (2011). *Liquidity Management of Agricultural Enterprises*. *Agrarian Perspectives*, 255-262. 978-80-213-2196-0
- Tsiouni, M., Konstantinidis, C., Pavlodi, A., Giovanis, N. (2022). Financial Ratio and Efficiency Analysis as a Competitive Advantage of Wine Manufacturing Firms. The Case of Greece. *Theoretical Economics Letters*, 12, 229-239. <https://doi.org/10.4236/tel.2022.121013>
- Zhang, L., Shi, Q., Zhou, N. (2023). The influence of grain futures market on stock price fluctuation of agricultural listed companies. *Finance Research Letters*, 59, 104795. <https://doi.org/10.1016/j.frl.2023.104795>
- Войтлева, З. А. (2019). Развитие многоукладности в сельском хозяйстве: региональный аспект. *Вестник МГТУ*, 22(3), 421–431. doi:10.21443/1560-9278-2019-22-3 421–431
- 17-ojo Verslo Apskaitos Standartas „Biologinis turtas“ metodinės rekomendacijos.(2016). Prieiga internete: <https://www.avnt.lt/assets/Apskaita/Metodins-rekomendacijos-2020/17-VAS-MR.pdf>

The Impact of Seasonal Fluctuations in Current Assets Structure on the Liquidity of Agricultural Enterprises

Summary

The article examines the variability of current assets in an agricultural enterprise, with a focus on how seasonality impacts liquidity. This sector experiences seasonal fluctuations and cyclical changes in biological assets, leading to ongoing shifts in the composition of current assets. The study shows that seasonality and changes in the production process directly influence variations in current assets, while increasing cash balances is vital for maintaining liquidity. The findings emphasize the importance of effective working capital management and precise accounting in optimizing the financial health of agricultural businesses. It was determined that fluctuations in inventories and cash are the primary factors impacting the enterprise's economic stability.

Keywords: Agricultural accounting, Current assets, Liquidity, Seasonality.